

Tieto-ohjelman kokous 29.10.2020 pöytäkirja

Paikka: Skype

Paikalla:

Puheenjohtaja Niina Riissanen, maa- ja metsätalousministeriö,

Riikka Knaapi (MMM), Ari Mannonen (MMM), Juha Nurmi (YM), Raisa Mäkipää (Luke), Aleksi Lehtonen (Luke), Kaisu Harju (Syke), Ulla Pyysalo (MML), Juha Romula (Keski-Suomen ELY-keskus), Juha Inkilä (Suomen metsäkeskus), Kalle Eerikäinen (Metsähallitus), Matti Laatikainen (GTK), Tuija Vähäkuopus (GTK tuli mukaan kello 14), Liisa Pietola (MTK)

Kutsuttuna: Elise Järvenpää, Syke.

sihteerin Jaakko Nippala (MMM)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Niina Riissanen avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Niina esitteli lyhyesti taustansa ja kertoi, että aloittaa nyt ryhmän puheenjohtajana.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Nippala esitteli edellisen kokouksen pöytäkirjaluonnoksen. Muutettiin pöytäkirjaan kokouksen päivämäärä. Päätettiin hyväksyä pöytäkirja.

3. Maankäyttösektorin toimenpidekokonaisuuden eteneminen, ajankohtaiset asiat

Nippala esitteli maankäyttösektorin toimenpidekokonaisuuden ajankohtaiset asiat. Kokonaisuuden viestintä kulkee nimellä ”Nappaa hiilestä kiinni”. Valmisteilla on uutiskirje. Hankkeiden rahoitusta säätelevä valtioneuvoston asetus on lausuntokierroksella. Lausuntopyyntö löytyy ministeriön sivuilta. Hallituksen esitys joutomaiden metsitystuesta on eduskunnan käsittelyssä. Hiilestä kiinni -tutkimus- ja innovaatio-ohjelman esittely 9.11 ja haku aukeaa marraskuussa.

Puheenvuoroissa kiiteltiin ”Nappaa hiilestä kiinni” -slogania ja todettiin sen olevan osuva.

4. Tieto-ohjelman valmistelu

a. Käydään läpi ehdotetut kehittämistoimenpiteet

Riissanen ja Nippala esittelivät tieto-ohjelmaan ehdotetut kehittämistoimenpiteet. Toimenpiteet jakautuisivat seuraaviin osioihin: 1. maaperätieto, 2. maankäytön muutosten seuranta, 3. biomassassa sitomassa hiiltä, 4. hiilimarkkinat, 5. sopeutuminen ja riskit muuttuvassa ilmastossa, 6. käytäntöjen ja terminologian yhtenäistäminen, 7. tietotuotteet toimijoille, 8. ilmastotoimenpiteiden seuranta.

Käytiin keskustelu ehdotetuista toimenpiteistä yleisellä tasolla.

- Ehdotettiin lisättäväksi kohdan 3. alle toimenpiteitä kasvillisuuden ja karikkeen biomassan arviointiin ja kartoitukseen liittyen.
- Ehdotettiin myös tiedonkeruun laajentamista peltoekosysteemeihin mm. kasvillisuuden peittävyuden ja monivuotisuuden kuvaamisen osalta.
- Todettiin, että sopeutuminen ja riskit ovat mukana monipuolisesti toimenpide-ehdotuksissa. Pidettiin tätä hyvänä asiana, sillä tämänhetkinen ymmärrys riskeistä on heikolla tasolla.
- Todettiin, että konkreettiset toimenpide-ehdotukset tietojärjestelmien kehittämisestä ja mallien hyödyntämisestä sopivat hyvin mukaan tieto-ohjelman toimenpide-ehdotuksiin.
- Ehdotettiin lisäksi hallavaarakartan kehittämistä mukaan tieto-ohjelman toimenpiteeksi.

Puheenjohtaja kiitti hyvästä keskustelusta ja todettiin, että lisätään ehdotetut toimenpiteet mukaan listalle.

b. Käydään keskustelu toimenpiteistä ja jatkovalmistelusta

Nippala esitteli toimenpiteet kohta kohdalta ja käytiin keskustelu organisaatioittain.

ELY-keskus (Juha Romula):

- Noin 5 erilaista toimenpide-ehdotusta nousi esiin, jotka hyödyttäisivät ELY:n toimintaa.
- Maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta: kaavallinen tieto on melko hajanaista.
- Tällä hetkellä on menossa YM:n RYHTI –hanke, joka kokoaa kaava-aineistot yhteen. Tämä tulisi kytkeä selvästi mukaan.
- Valuma-alueeseen liittyvässä hankkeessa olisi hyvä tietää mikä valuma alueessa.

Juha Nurmi (YM):

- RYHTI –hankkeeseen tärkeä liittää maankäytön muutokseen liittyvät asiat
- Maa- ja metsätalousmallit liittyvät ryhtihankkeeseen ja kannattaa nostaa esille.
- Terminologia, myös maankäyttö on tärkeää ottaa mukaan määrittelykeskusteluun.
- Asema- ja yleiskaavan tietomallit kommentoilla 11.11. asti:
<https://www.otakantaa.fi/fi/hankkeet/486/osallistuminen/946/keskustelu/>

Kaisu Harju (SYKE):

- Terminologiasta tärkeää puhua.
- Aika monessa toimenpide-ehdotuksessa on saman tyyppisiä tavoitteita.
- Tarkoituksena on hyödyntää saman tyyppisiä lähtöaineistoja, esim. satelliittikuvia.
- **Ehdotus:** voisiko olla toimenpide / hanke, jossa tuotetaan laserkuva-aineistoista mosaiikkeja käytettäväksi eri aineistoissa.

Ulla Pyysalo (MML):

- MML tietotarpeet on kirjoitettu mukaan valmisteilla olevassa maankäytön muutoksiin liittyvässä Mammutti –hankkeessa.
- MML on tiedon tuottaja.
- Sopeutumiseen tähtäviä toimenpiteitä on mukana myös monissa muihin teemoihin liittyvissä ehdotuksissa (esimerkiksi Mammutti –hankkeessa)

- RYHTI –hankkeessa semanttisen toimivuuden ryhmä jossa yhtenäistetään rakennettuun ympäristöön liittyvää terminologia.
- **Ehdotus:** Voidaanko perustaa saman tyyppinen semanttinen ryhmä luonnonympäristöistä?

Liisa Pietola (MTK)

- Maaperätieto nousi toimenpide-ehdotuksissa kovasti keskeiseksi.
- Tarvittaisiin lohkokohtaiset sidonta- ja päästökertoimet.
 - o MTK näkee maaperätiedon tästä näkökulmasta.
 - o Estimaatit hiilensidonnasta tarvitaan.
- Biomassan kartoittamisessa satelliittien hyödyntämistä kasvun kuvaamisessa.
- MTK:lla on kehitteillä hiilensidontalaskuri maataloille. Laskurilla voisi katsoa tilatasolla, miten hiiltä sidotaan. Tätä varten tarvitaan tutkimusta, jolla eri toimenpiteiden päästökertoimet määritellään, kuinka talven yli kasvipeitteisyys huomioidaan. Tavoitteena on tietotuote toimijoille ilmentämään eri toimenpiteiden vaikutusta hiilensidontaan.

Raisa Mäkipää (LUKE):

- Tietoa kertyy kertoimia varten koko ajan eri hankkeissa mm. Sompa hanke
- Voitaisiko tarkentunut tieto viedä Taloustohtorin? Käyttääkö viljelijät sitä?
- Tärkeää että sopeutuminen ja riskit hyvin esillä
- Aineistot ja koodit avoimena kaikkien saataville edistää tietotuotteiden kehittämistä toimijoille.

Juha Inkilä (Suomen Metsäkeskus):

- Metsäkeskus on toimittanut ehdotuksia tieto-ohjelman toimenpiteiksi.
- Maaperätiedosta erityisesti turvemaa kiinnostava.

Kalle Eerikäinen (Metsähallitus):

- Metsähallituksen mukaisesti valtaosin kannatettavia.
- Neljä osiota haluaisin nostaa ylös:
 - o Maaperätieto
 - o Maankäytön muutoksen seuranta
 - o Biomassa sitomassa hiiltä
 - o Sopeutuminen ja riskit
- MH:n maiden osalta erityisesti ojitettujen maiden uudistukseen liittyvä ongelmatikka.
- MH on merkittävä alueiden hallinnoija ja tästä johtuen kaavoitus tärkeässä roolissa.
- Kattava kaava-aineistojen digitointi on iso harjoitus, mutta se kannattaisi aloittaa nyt.
- Sopeutuminen ja riskit osio hyödyttää erityisesti Metsähallitusta.

Matti Laatikainen (GTK):

- GTK erityisesti tiedon tuottajan roolissa.
- Maaperätieto on noussut esille jokaisessa puheenvuorossa.
- MaaTi –hankkeessa tulemme tietoaukkoja täyttämään.
- Lisäksi GTK:n toimittama hanke-esitys Maaperäpilotti tarjoaa lisää vastauksia tietoaukkoihin.

Käytiin vielä keskustelua MYTTY –hanke-esityksestä. Esitys herätti kiinnostusta mm. Sykessä. Juha Inkilä Metsäkeskuksesta taustoitti MYTTY-hanketta tarkemmin. Tavoitteena hanke-esityksessä olisi päästä tekemään laajempaa toimenpide-arviointia, jossa saataisiin huomioitua monia eri näkökulmia. Ehdotettuna rajauksena valuma-alueen taso.

5. Syksyllä 2020 valmistelussa olevat hankkeet

- a. Kuullaan esittely seuraavista hankkeista:
 - i. Maaperätiedon kehittäminen

Raisa Mäkipää esitteli MaaTi –hankkeen suunnittelutilanteen. Mäkipää esitteli hankkeen tavoitteet. Lisäksi esiteltiin miten MaaTi ja GTK:n toimittama ehdotus maaperäpilotista olisivat yhdistettävissä.

- MaaTi –hankkeen työpaketeissa 1-3 tuotetaan valtakunnallista tietoa soiden ravinteisuustyypeistä sekä ojitustilanteesta. Tavoitteena on valtakunnallinen paikkatietoaineisto.
- Lisäksi hankkeessa tuotetaan tietoa turpeen ominaisuuksista ja hiilivarastosta. Nämä kohteet ovat tämän hetkisen KHK-inventaarion heikoimmat lenkit ja samalla akuuteimmat kehittämistarpeet.
- Hankkeella tuotetaan tarkennuksia menetelmiin. Työpaketti 4 parantaa maaperätiedon käytettävyyttä, hiilivaraston muutosarvioiden luotettavuutta ja tuottaa ehdotuksen tarkan maaperätiedon kartoitusmenetelmästä.
- Toteuttajina hankkeessa ovat GTK, LUKE, MML, UTU ja Metsähallitus.

Käytiin keskustelu:

- Yhdistämällä hankkeet, voidaan tuottaa esiselvitys uuden maaperätiedon tuottamisesta. GTK:n toimittamassa esityksessä on lisäksi mukana kartoitustyön toteuttaminen.
- Käytännössä tässä ehdotuksessa tehtäisiin kyselytutkimuksena tarveselvitys. Maastokartoitukset eivät mahdu mukaan. Lopputuloksena olisi ehdotus tietotarpeeksi.
- Todettiin, että tietotarpeiden kohdalta testattaisiin käytännössä menetelmä ja sitä työstettäisiin. Käytännön testaus jäisi pois.
- Todettiin, että käytännön testaus olisi erittäin tärkeä osa kokonaisuutta.
- Todettiin, että MaaTi –hankkeessa tuotoksena mainitaan turvemaiden kaukokartoitus ja paikkatietokanta. Tässä hankkeessa tuotetaan soiden ja turvemaiden maaperätieto. Tähän käytetään MML:n suomaskia.
- Todettiin, että MML suomaskissa eristetään soista polygoni-aineistoista vektoriversio, joka ei ole enää ajan tasalla.
- Todettiin, että kaukokartoitusanalyysillä saataisiin tarkempaa tietoa. Hankkeen suunnittelijat totesivat, että työpaketti 2. tuottaa paikkatietoaineistoa neljältä pilottialueelta ja tällä tarkennettaisiin ainestoa.
- Todettiin, että MaaTi –hankkeella on myös rajapintoja Mammutti –hankkeeseen liittyen.
- Todettiin, että maastotietokannan suomaski sulkee pois esimerkiksi peltoja, tästä syystä olisi tärkeää saada tietoa myös näiltä alueilta.
- Todettiin, että MML aineistoista eristetään suoalueet ja todettiin, että aineistoa käytetään GTK:ssa referenssiaineistona ja näyttäisi pitävän melko hyvin paikkaansa.
- Todettiin myös, että turvemaisissa on kaikki maankäyttömuodot mukana.
- Peltoasia on turvepeltojen osalta hämäävä, sillä maankäyttömuotona tietokannassa pelto on dominoiva ja syrjäyttää turvemaan kartassa. (kohteet ovat toisensa poissulkevia, ei voi olla

päällekkäin suota ja peltoa. Tämä johtuu lakisäätöisestä raportointivelvollisuudesta. Tällä hetkellä pelto on dominoiva eli jos on turvetta ja peltoa, niin se merkitään pelloksi.

- Todettiin, että yhdistämisen ehdotuksen taustalla on se, että tällä voitaisiin tarkentaa maaperätiedon tuotantoa. Yhdistämistä ei kuitenkaan kannata tehdä, mikäli se ei ole tarkoituksenmukaista. On siis syytä vielä tarkastella hankkeen aikataulua ja budjettia sekä yhdistämisen tarkoituksenmukaisuutta.
- Todettiin, että on hyvä, että peltomaat on otettu erityistarkasteluun. Kokonaisuuteen liittyy paljon muuta kuin peltomaa ja sen käsittely. Ruokaviraston kanssa keskusteltu ja todettu, että viljavuusanalyysin tulokset ovat vaikeasti käytettävissä. Kuinka on ratkaistu, miten tieto saadaan käyttöön? Vastauksena: viljavuusanalyysituloksia on Lukella käytössä toisessa hankkeessa ja saamme tätä kautta suoraan käyttöön. Hankkeessa esitettäisiin myös kehittämissuunnitelmat näytteiden laadun parantamiseen.
- Todettiin, että hankkeesta täytyy keskustella vielä laajemmin.
- Todettiin kuitenkin, että viljavuusanalyysien lisäksi tarvitaan muutakin mukaan. Pelkästään tämän pohjalta ei voida tehdä tiedontuotantoa.
- Toivottiin, että hankkeessa voitaisiin ohjeistaa viljelijöitä hiilensidonnan seurantaan. Tässä on paljon kehitettävää ja tutkimuksessa on arvioitava agronomista hyötyä.
- Todettiin vielä, että näytteet ovat alun perin otettu viljelyn tarpeisiin: lannoitus ja typpifosfori eli näihin tiettyihin tarkoituksiin. Ohjeet on luotu tähän tarkoitukseen, johon aistinvarainen maalajimääritys on ollut riittävä ja ehtona ympäristötuen taustalle.

Todettiin, että hankkeesta järjestetään erillinen yhteinen palaveri MMM virkamiesten kanssa.

ii. Maankäytön muutokset

Elise Järvenpää Sykestä esitteli edellisessä tieto-ohjelman yhteistyöryhmässä hanketta ja totesi, että muutoksia ei ole tämän jälkeen tullut.

- Hankkeen tavoitteena on parantaa maankäyttöä ja sen muutoksia kuvaavaa tietopohjaa.
- Järvenpää kertoi, että tietotarpeiden kartoitukseen liittyvässä työpaketissa ei ole tarpeen kartoittaa uusia tietotarpeita.
- Työpaketissa on tarkoituksena täsmentää tietotarpeita ja määrittelyjä. Priorisoidaan tietotarpeita liittyen eri kokonaisuuksiin ja tietotarpeita verrataan nykyisiin aineistoihin.
- Hankkeessa on tarkoitus tehdä menetelmäkehitystä pilottialueilta. Turvepeltoihin liittyen täytyy määritellä, mitä pelto tarkoittaa.
- Järvenpää totesi, että hankkeella ei päästä kuitenkaan kaiken kattavaan maankäytön tietotuotteeksi. Tuloksena enemmänkin räätälöityjä maankäyttötuotteita.

Elise toivoi palautetta hankesuunnitelmasta. Kysymykset toimitetaan tieto-ohjelman yhteistyöryhmälle kokouksen jälkeen.

6. Muut asiat:

- a. Maankäyttösektorin terminologian yhtenäistämisen edistäminen

Suomen metsäkeskus toteuttaa metsäsektorin sanastotyö hanketta ja voisi fasilitoida työpajan aiheesta tieto-ohjelman yhteistyöryhmälle. Kysyttiin mielipiteitä aiheen ja työpajan tarpeellisuudesta.

Käytiin keskustelu aiheesta. Todettiin, että termien julkaisualusta on epäselvä. On esimerkiksi olemassa tieteen termipankki. RYHTI-hankeessa puolestaan käytetään yhteentoimivuusalustaa (<https://dvv.fi/yhteentoimivuusalusta>). On myös olemassa muita alustoja, kuten esim. maaston tietomalli: <https://tietomallit.test.yti.cloud.vrk.fi/model/maasto/>. Pidettiin hyvänä, että terminologi on käytettävissä. Todettiin kuitenkin, että tieto-ohjelman yhteistyöryhmä ei ole oikea kokoonpano termistötyölle.

Päätettiin pyytää kokoukseen alustukset terminologiatyöstä sekä RYHTI-hankeelta, että Metsäkeskukselta. Ehdotettiin, että työlle perustettaisiin oma erillinen työryhmä, johon mukaan pyydetään organisaatioiden tietopalveluista asiantuntijoita. Evästettiin myös tieto-ohjelman yhteistyöryhmäläisiä selvittämään organisaatioistaan, kuka olisi oikea henkilö osallistumaan työhön.

Todettiin myös, että tieto-ohjelmassa toteutettujen hankkeiden raporteissa voi edellyttää käytettyjen termien luetteloa (ml selitykset).

7. Seuraavat kokoukset:

Todettiin loppuvuoden kokousaikataulu seuraavasti:

- i. Torstaina 19.11.2020 kello 13:30-16:00
- ii. Torstaina 17.12.2020 kello 9:00-10:30

8. Kokouksen päättäminen:

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 16.00.